

طاشينك
ارمنی بومی غزتی
صاحب امتیاز: مهرانده ماموریانک: ارمنی

ՌԱՇԽՆԲ

"TACHINK"
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN POLITIQUE & LITTÉRAIRE
Imprimerie Mamourian
SMYRNE

Table with subscription rates: 1 year 80, 6 months 40, 3 months 20, 1 month 10.

Նամակներ պէտք է ուղղել «ԳԱՇԻՆԻ»-ի
Խմբագրության
Rédaction du journal Arménien
«TACHINK» - Smyrne

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ

Գ Ա Ղ Ա Գ Ա Կ Ա Ն Ե Ի Գ Ր Ա Կ Ա Ն

10 Փ Ա Ր Ա

10 Փ Ա Ր Ա

Ա.ԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԸ ԿՐՆԴՈՒՆԻ
Ա. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ

ՆՈՐ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆՆ ԸՆՏՐՈՒԱԾ

Շարաքն օր Պոլսն մեզ հասած հեռա
դիր մը հետևեալը կը հազարէր Ազգային
Ժողովոյ վերջին նիստի արդիւնքին մասին:

«Ընդդիմադիրներու միկումովն վերջը՝
մեծամասնութիւնն ընդունեց Պատրիար-
քին հրաժարականը և նոր վարչութիւն
ընտրեց»:

Միջանկեալ լուսնք որ այս հեռագիրը
իզոքը հասնելն երբեք ժամ վերջը մեզի
հազարուելով կարող չեղանք զայն զե-
տեղը մեր կիրակիի թիւին մէջ, որ շա-
րաքն իրիւրին տարւած - ընկած կըլլայ
արդէն: Այս առիթը մեր խանդավառ չը-
նորհակալութիւնները կը յայտնենք իզո-
քի Հեռագրատան արթնունքն ու գործունե-
եայ պաշտօնակալութեան:

Ազգայնական մանրամասն տեղե-
կութիւններու կրնանք այժմէն երկազ-
րել, թէ անցեալ ուրախ իր նիստին մէջ
Ազգային Ժողովը՝ Վճռական Ընկալարով
մը՝ վերջ գրած ըլլալ սոցալային վարչական
տաղանակին, որ չէր կրնար աւելի երկար
ձգեցուցիլ, առանց ծանր անարատեւու-
թիւններու:

«Ազգայնական» պիտակին տակ գաշ-
հակցած փոքրամիկ ընդդիմադիր երես-
փոխանները՝ ժողովարարէն մեկնելով
իրենց նախապէս ըրած մէկ անմոյ սպառ-
նալիքը յարգած կըլլան պարզապէս, և
չեն յաւատարման անշուշտ կասեցնել՝ ստ
վազգային վարչական գործերու բնական ու
արամարանական ընթացքը:

Այնքան բուն ու մտղային ընդդիմու-
թիւնէ մը ետքը՝ զժողովութեան ու բողոքի
այս ցոյցը շատ պէտք չէ գտնել իրենց,
որքան ալ բազմալի բար զիրենք ընդուն-
նակ տեսնել ժողովն համակերպութեան
մը, մեծամասնութեան որոշումին առջև:
Խորհրդարանական բարբերու այս տար-
րական ընթանումը ցոյց չի տալին ցա-
ւալի է խիստակ, բայց աւելի ցաւալի
բան մը պիտի ըլլար եթէ զիրենք չի զը-
կամակեցնելու մտահոգութեամբ՝ անկեր-
պարան, քառասուն-չրսկու համար
անխլանական-վիճակ մը յաւերժացնել
յանձն ատուէր ազգային վարչական
գործերուն մէջ:

Մեզի կը մնայ սրտազին յուսալ որ
Ազգային Ժողովը՝ նոր վարչութիւնը
կազմած ըլլալ այնպիսի տարրերէ, որոնք
ամէն հասանքի առջև տեղի տարու և ա-
մէն հովէ տատանելու արամադրութիւնը
չունենան:

«Սօփայն ու դաշտնէ վախճողները ազ-
գային պաշտօն պէտք չէ՝ ստանձնեն»,
հաշակեց վարդգէս Էփէնտիլիս:

Ասիկա քիչ մը հերոսական պահանջու-
տութիւն կ'ենթադրէ:

Բայց վարդգէսեան այդ զիջողա-
յունը վճիռը՝ իր չափաւոր ու մարդկային
սանձախն վերածուելով, ճշմարտութիւն
մը կը նշանակէ:

Մեզի սրտոտ ու անձուկը վարդգէսը
պէտք են աւելի քան երբէք: Մարդիկ որ
քաջութիւնն ունենան իրենց համազօմ-
նեան ու կորովը՝ գործադրելու այն ա-
մէն որոշումները, զորոնք խնամտութիւնը
կը թելադրէ իրենց՝ ազգին բարբերն հա-
մար: Վարանտներուն, կամազութեան
բուն, վիճարտութեան տեսնը չէ՝ վճռա-
կանութիւնը ուղղամտութեան չափ անհը-

րամէջտ անաբնութիւն մըն է հիմա՝ Ազ-
գային վարչութեան գլուխն անցնողնե-
րուն համար:

Իսրեան Պատրիարքին հրաժարականն
ընդունելով՝ Ազգային Ժողովը՝ Ազգին
սրտին վրայ ճշտող խաչը քար մը տա-
պալած եղաւ:

Ասոր վրաս թող ըլլան, որքան ալ
բունազգայնի ու պատիպատ ճիշդը իմա-
րին՝ անանց կողմէ՝ հակառակն ազգացու-
ցանելու:

Կը մնայ նոր Պատրիարք մը ընտրել,
որ զերծ ըլլայ իր նախորդին թերութիւն
ներէն:

Ասիկա ալ Ազգային Ժողովոյ յանձնը
նիստին յետաձգուած ըլլալ կը թուի:
Ըստ իս՝ բաւարարչի պիտի ըլլար Պատ-
րիարքական Տեղապար մը ընտրել առ
աժմ, և չեն այդ պաշտօնին իրեն անէն
յարմար թերութեամբ կ'առաջարկեմ իզոքի
Առաջնորդ Ինճեան վարչապետը՝ ինճի
վերադասելով ի հարկին՝ պարզել թէ ինչ
վաստեալու հիման վրայ կը ներկայացնեմ
այս առաջարկը:

ՍՈՒՐԻՆ ՊԱՐԹԵՆԻԱՆ

ԳԵՆԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐՆ ՈՒ ԳՆԵՆԵՆԵՐԸ

«Ամէն ինչ որ նոր է, գեղեցիկ է»,
(Նորթ Գեղեցիկ է մէշտ):

Հին և նոր ընդունելու մէջ թէև ան-
պակաս են այս տեսակ առաջներ, բայց
անանց բուն իմաստը հասկնալու համար
պէտք է որոշել նոր բառին զիջուար ա-
տմաները, և գեղեցիկն հետ անանց յա-
րաբարութիւնները քննել յոյս նկատու-
ողութեան առնել յիշեալ առաջներու գոր-
ծածութեան պարագաները:

Ընդհանրապէս նոր կամ նորութիւն
կանտաններէ շայն առարկաները կամ ձե-
ւերը, որոնք մեր օրերը կամ վերջին ա-
տմանները հնարուած կամ մուս գտած են,
իսկ հին կամ հնութիւն կանտաններէ շայն
բաները, որոնք վաղու մի ժամանակներէ
ի վեր գոյութիւն ունեցած և պահուած
են:

Նոր կը համարուին նաև այն անձերը,
որոնք գործի կամ պաշտօնի մը առաջին
անգամ կը ձեռնարկեն, իսկ հին կը
նկատուին անոնք որ երկար ժամա
նակեայ գործառնութիւն կամ պաշտօնա-
վարութիւնն ունին:

Անոնցմէ՝ գատ մեզի համար նոր են
մասնաւորապէս այն բաները, զոր առա-
ջին անգամ, կամ քիչ ատենէն ի վեր կը
տեսնենք այս նշանակութեամբ նոր կը
նկատուի իրեն անսովոր, և հինը՝ իրեն
սովորական:

Ասորից մը, որ գեղեցիկ է ըստ ինք-
եան, հաճելի ըլլալով մեզի, երբ այս
վերջին առաւելն համեմատ նոր ալ ըլլայ,
ընտան է որ կանտանայ աւելի ակնազո-
րար հանգամանք մը, որով կը հրապար-
տի աչքը և աւելի կը գրգռուի հոգին,
երբ նորոճան հակադրութեան կամ ա-
նակնակի մը առջև գտնուինք, աւելի

կենդանի և զօրաւոր կըլլայ շարժութիւնը,
վասն զի երկարութեամբ փոփոխութիւնը
մարդուս հոգեկան պէտքերէն մէկն է, և
այդ կերպով տաղանակ միօրեակութեան
վերջ կը տրուի և մարդուս ընտան հե-
տաքորութիւնը յազուրդ կ'ստանայ: Այ-
տու ամենայնիւ չկան շատ բաներ, որոնք
նորոտելով ըլլալով հանդերձ չեն կրնար
երբէք հաճապատել համարուել, օրինակի
համար, հրէջ մը չկրնար մեզի հաճելի կամ
գեղեցիկ երևալ, նոյն իսկ զայն եթէ ա-
ռաջին անգամ տեսնենք, մինչդեռ ծովը,
լեռները, վարպետի գործերը մեզի աւելի
հիանալի կերևան, եթէ զանոնք աւելի
երկարօրէն քննենք ու ճանչնանք, կար-
ծես թէ վարժութիւնը հետզհետէ մէջտեղ
կը հանէ գեղեցիկին այն նորութիւնները,
որոնք երկար ժամանակ պահանք մնացած
են մեզմէ:

Արդարև կան բազմութիւ պարագա-
ներ, ուր գեղեցիկը մեզի տեսական կեր-
պով հաճելի ըլլալու համար պէտք է որ
նոր կամ անսովոր չըլլայ, օրինակի հա-
մար, երաժշտութեան մէջ երբ նոր եղա-
նակ մը լսուի, ո՛չ ոք կրնայ զայն լիովին
հասկնալ և ըմբոստելի, անոր ճաշակը առ-
նելու համար հարկ է զայն կրկին և կրկին
լսել: Պէթօֆին և Պէրլիտ սիլիքները զը-
նահատուած վէրն այնպիսի, որքան այսօր,
նայնպէս անհարկն է գեղանկարի մը յար-
գը ճանչնալ, զայն միանգամ տեսնելով:
Նորութիւններ անգամ բաւ հասկնալու համար
պէտք է որ անոնք սովորովի կարգն
անցնին:

Սովորութիւնը, որ երկրորդ ընտելութիւն
է, առաջ կը թերէ աշխարհը հանգամանք
մը, և ինչ որ անոր լողիտի, մեզ ալ կը
վերաւորէ, կամ ինչ որ անոր զեմ ուժգ-
նապէս կ'ընդհարէ, մեզ համար անհասկը-
նալի և խոտելի կը մնայ, այս պատճա-
ռով է որ նորերը շատ անգամ անհաճոյ
կերևան հինորուն, բայց կան նաև պա-
րագաներ, ուր սովորութիւնները կը փոխ-
ուին գոնակութեան և չեն կրնար հաճելի
արդիւնքներ ունենալ, արդէն հաճելի սո-
վորութիւններն անգամ կրնան առ առա-
ւելն սոցիալին անհաճոյ տպաւորութիւննե-
րը մեզմէսնել և գեղեցիկն հաճելի ազդե-
ցութիւնները ստատեցնել:

Այս բացարձակութիւնները որոշակի ցոյց
կուտան թէ գեղեցիկն ու ազդեց մերթ
առանձին և մերթ խառն կերպով կրնան
մտտ գտնել թէ սովորականին և թէ ան-
սովորին մէջ, ուստի չենք կրնար և ո՛չ
մէկ բան գեղեցիկ կամ տղեղ կոչել մի-
միայն անոր հին կամ նոր ըլլալուն վրայ
հիմնուելով, այլ ինչ ներկի չէ գեղեցիկի
միանշանակ սու առանձին կամ միասին
նորին և հինին: Ե ինչ են ներկայի հեռ-
թիւնները կամ հիները, եթէ ո՛չ անցնալի
նորութիւնները, և զարծալ ինչ կրնան
ըլլալ ներկայի նորութիւնները, եթէ ո՛չ
արարողի հնութիւնները, հետեորար կը
պարտաւորուիք ըսել թէ նորութիւնը կամ
հնութիւնը՝ ո՛չ անհրաժեշտ և ո՛չ ալ բա-
ւարար են գեղեցիկութեան:

Արդ կը մնայ մեզ բացատրել միայն
վերջորէն առաջները, որոնք տեսակ մը
հեղուկութեամբ կը գործածուին ակնարկե-
լու համար այն վազանցեալ տպու որո-
թիւններն ու հրապարակները, որոնք առաջ
կազման նորոճան իրեր կամ անձեր և
մասնաւորապէս այն ժամանակաւոր ջան-
քերն ու գործունէութիւնները, զոր ս-
մանք ցոյց կուտան նոր պաշտօնակարու-
թեան մը սկիզբները: Այս միտքը աւելի
բացարդ կերպով կարողացուի հետեւալ
ժողովրդական առաջը՝ «Նոր կամ» պազ
կը բուն ջուրը»:

Վ.Գ.Է.

ԵՐԿՈՒ ԽՍՔ ԲՈՒԵՐԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

Քոյերան այլևս իզոքըցուցս համար
օրուան խնդրոյ կարգ անցած է. քանի
որ այժմ մեր մտ կը գտնուի և հակա-
ռակ թաղապետական ամենախիստ միան-
գամայն շատ թերի ջանքերուն, օրրատու
զեպեր և զմարդդարար մաներ ալ կը
պատահին, որով շատ իրաւացի է մեր
երկիւզն: Հետեալար ամեն ոք պարտի
ինքնապաշտպանութեան միջոցներ ձեռք
առնուլ, որ աւողջապահական բաւ պայ-
մաններու մէջ ապրելով կը լինի. (Il
vaut mieux prevenir que guerir):

Քոյերայէ զերծ մնալու համար, պէտք
եղած զգուշական միջոցներն զրեթէ ամեն
ոք զեթէ, թերթերու մէջ շատ անգամ
գրուած են այս մասին ընդարձակ և եր-
բանի գիտական յօդուածներ իսկ, ինչ որ
իսկ մը թերթիմացութեանց տեղի կուտան
և յաճախ անդիտակցարար չափազանց
զգուշութեամբ անտեղի միջոցներ ի գործ
կը դրուին և զմարդդարար կարեօրն
զանց կատուելի: Նորոտուի է այս կէտը
ըստ կարեւոր լուսարանի և շեշտել օգ-
տակարն:

Ամենուն ծանօթ է թէ քոյերան ծա-
գուժ կ'առնէ մեր աղիաց մէջ մասնաւոր
միջոցով զմ ներկայութեամբ, որ մէկ
հիւանդէն միւսին կը փոխանցուի, ըմբոս-
ջութիւն և այլ ուստեստի միջոցաւ, մաս-
նաւորապէս երբ հիւանդին շուրջը ամեն
պէտք եղած հակադեմական միջոցներ ի
գործ չենք դնել և փոխուէնք ու կղզիւնա-
քըն չենք ոչնչացնել: սակայն պէտք է
լաւ ըմբոսել թէ՛ հիւանդութիւն մը՝ լինի
իսկ քոյերա, միայն միջոցով մը մեր
մարմնին մէջ ներկայութեամբ՝ չըրակա-
նանար, այլ և միևնոյն միջոցով մեր ա-
ռողջութեան վնասակար գառնալու համար
իրեն ապրելու նպատակաւ պայմաններ
գտնելու է, իսկ քոյերայէ միջոցով հա-
մար նպատակաւ կարծուած միջոցային
է, մեր մարտազական գործարանաց այդչն
խանդարեալ վիճակն, միևնոյն ժամանակ
փորձարութիւնը զրոգող ուրիշ միջոցոյ-
ներու ներկայութեան, հակառակ պարա-
գային կը նմանի ճիշտ այն ցորենի հատի-
կին վիճակը որ կը ցտնուի ապրտածի
վրայ սրազապէս կ'ընչանայ և կամ հա-
զիւ թիւիւ լուծողութիւն մը կրնայ միայն
պատճառել որ դարմանիկ է:

Ասոր սովորացները շատ տեսնուած
են, շատերի քոյերայէ վարակուած հիւանդ-
ներ կը խնամեն և հակառակ իրենց ձեռք
առած հակադեմական և այլ զգուշական
միջոցներու, քոյերայէ միջոցները կու
տալով հանդերձ, ու է անհանգստու-
թիւն չեն զգար, ուրիշներ պարզապէս
քիչ մը վարակեալ կամ կասկածելի նը-
կատուած ջուր խմելով կը հիւանդանան,
որով հակադեմական գեղերով քոյերայէ
միջոցները ջնջելով մի միայն չի բաւա-
կանանաւք. (ասպետով ինքզինքնիս միայն
խարած կը լինինք, զի հակառակ մեր ա-
մեն ջանքերու, քիչ կամ շատ քանակու-
թեամբ միջոցներ կը մնան և արդէն
նորա համաճարակ չեղած ժամանակ իսկ
գոյութիւն ունին) այլ և առողջապահական
բաւ պայմաններու մէջ ապրելով՝ ինք-
զինքնիս բաւ խնամելք, սրբազի կարե-
նանք միջոցներու արշաւանքին զիմա-
զրել, լինի քոյերայէ և կամ ուրիշ զանա-
զան հիւանդութեան ց. վասնզի տեսնուած
են շատ անգամ առանց պատի վիճակի
քոյերա, և կամ անոր նմանազ հիւանդու-
թիւնք, փոխադարձաբար պատի վիճակը
առանց քոյերայի:

Մեր առողջութեան պահպանման, այսինքն մեր մարմնին ամեն զործարանաց բարեբազ դործանութեանց հասարակաց հղած առողջապահական միջոցներն հասարակութեան վերջին անդամներն են:

Իսկ որ պատկեր վիճակը հիւանդին մարտդական զործարաններու մէջ կը զուտուի, հիւանդին արտածութիւնները ջրնջնք, ամեն հակամարտական միջոցներով արդիւնքի քաղաքին զործանական ջուրին մէջ խառնուելով չի տարածուի ամեն կողմ: Մեր խնդիրը ջուրը ետացնելէ վերջ խմելն է. ահա ամենուն ծանօթ էլետ մը որով համար ըստ էի թէ շատ թիւրիմացութեանց տեղի տուած է. տեսայ շատ ընտանիքներ որք քրտրայի երկիւղէն մղուեալ առատօտէն մինչև երկուց ժամանակներն ջուրը ետացնելով կ'անցնեն. հարկ չկայ չափազանցութեան գիտել, միայն ըմպելի ջուրն հսկել կը բաւէ, այն ալ եթէ վարակուած աղբիւրէ, և կամ կասկածելի է. իսկ հորի ջուրերն որք միքրտրայի վարակուելէ զերծ են. ինչպէս ետացնելով և զժուարամարս վիճակի մը վերածնալ. աւելորդ զգուշութիւն մը չէ՛ նաև մեր տան մէջ գործածելի և կամ մեր լուացուելիք ջուրը ետացնելն. շատեր ալ դադարած են սարք ջուր խմելու և աղի հանքային ջուրի միայն կը խմեն, կամ տեսակ տեսակ աղբուրային բաղադրութիւններ կը յաւելուն որ բարորդին հակառակ է քրտրայի դէմ պահանջուած զգուշական պայմաններուն, անսփ որ չափազանց երկիւղ ունին, փոխանակ այս միջոցներուն զիսկուս աւելի լաւ կ'ընեն ջուրին մէջ լեմն ք. ման, որ ամենէն սպառնով միջոցն է:

Քրտրայի զերծ մնալու համար բանջարեղէն, պուրգ, թարմ կամ աղած ձուկ և կամ ուրիշ խոլ մը ուտեստները զրկուելն բարորդին անտեղի է. վասն զի այս խրատները տարածողն նպատակը ուրիշ բան չէ, բայց եթէ տանց չափազանց և կամ անկասկած զործանուելն յառաջ եկած ստամոքսի և աղիաց խանգարումը արգելել, որպէսզի մեր մարմնին մէջ քրտրայի միքրտրայներուն կենսական հպատատուոր միջոցաւոր մը չի կարգուի, և ոչ թէ այս ուտեստներուն մէջ քրտրայի միքրտրայներուն գոյութեան երկիւղն, որով ներքին է ամեն ինչ չափաւոր և կանոնաւոր կերպով ուտել, պայմանաւ որ մտքը լինին, ինչ որ շատ հազուադէպ է: Երբեք մեր տան մէջ ծախուած և բայ տեղեր զրուած ամեն տեսակ ուտեստեղէնք անմաքրութեան և միքրտրայներու բոյն չինուած կենսական են, միթէ կարելի է ուրիշ կերպ լինելն, մեր փողոցներու փողոցներն որք կարգուած են ամեն տեսակ աղտոտութիւնէ զատ, կենդանաց նիւանքէ, որք աւելուելով կամ հոլի պատճառաւ օդին մէջ տարածուելով կը նստին բաց գտնուած ուտեստի վրայ, ուր անեղք և բազմապարուք և լցէք ի յորովայն ճաշակողաց:

Թաղապետութիւնը որ ի սրտէ կ'աշխատի իւր ձեռք առած միջոցներուն վերայ աւելցնելու է նաև այս կէտը, այն ամեն ուտեստք որք հում ճաշակելու յատկացուած են, մաքուր և զոյ տեղեր պահ-

ուելու են, օրինակի համար աղակերպ ծածկոցներու տակ ծածկուած, զէթ համաճարակներու ծածկուած ծախողներն ալ պարտուելով այս մաքրողական գործիւնն, միշտ կը հետեին այս շաղկին, մասնաւոր ամառը: Թերութիւնը ծախողներուն չի պատկանիր, քանի որ անոնք կ'անդրադարձան:

Սրբ իրեր կարևոր նախազգուշութիւն հում վիճակի մէջ սպառելիք ուտեստներուն մաքրութեան նախանձախնդիր լինելու ենք, ոչ թէ միայն քրտրայի առթիւ ալ ամեն ծածկուած, իսկ այն բաները որ կ'օգտին աւելորդ է նախազգուշացնել ջուրից անցնել:

Կաթը որ միքրտրայներու աճման համար շատ նպատաւոր հեղուկ մէ, սխալ է միշտ ետացնել վերջ գործածել:

Մեր տնական ներքին մաքրութեան չափազանց ուշադիր լինելու ենք. մասնաւորաբար ձկնիկներու աղանձութեան, խոնանցի մաքրութեան և աղանձութեան: Եթէ մեր ամենօրեայ ուտեստն մեր տան մէջ ալ բայ տեղ և փոշոյն չի լինի, դուրսէն առնուած անմաքուր ուտեստներուն չափ և թիւրու աւելի վտանգաւոր կրնան դառնալ մեր ստողութեան համար. զի տան մէջ գտնուած փոշոյ պարտաւորութիւն միքրտրայի արեւակաւն ճառագայթներէն զրծ լինելուն աւելի զօրաւոր և վնասակար են, արեւակալ լինել մը միքրտրայներու թշնամին է:

Հսկելնք նաև մեր մարտդական զործարանաց վրայ, և շատ նախանձախնդիր լինելնք մանաւանդ համաճարակի ժամանակ նոցա բարեբազ գործանութեանց:

Միտ ըմպել, աղակերպի և կամ կասկածելու նկատուած ջուրերն ետացնելէ վերջ գործածելէ զատ, քրտրայի համար մանաւոր զգուշական միջոցներ չկան, միմիայն հսկել և յարգելու ենք մաքրութեան և այն ամեն առողջապահական պայմաններուն որք արդէն պարտինք իւրագործել մեր առողջութեան համար: (Եթէ քննենք պատճառ քրտրայի դէպքերը՝ պիտի տեսնենք թէ՛ այս հասարակ խիտ բնակութիւնն ունեցող և առողջապահական պայմաններէ զուրկ գտնուած վայրեր ապրողներն են):

Ներքին և արտաքին առողջապահական լաւ պայմաններու մէջ կանոնաւոր ապրող մէկ քրտրայէն վախճալու չէ, եթէ զուրուածաւ պատկ վիճակն անոր մարտդական զործարանաց մէջ ալ այցիլէ հոն չի կրնար ապրիլ:

Փորձով տեսնուած է և այժմ աներկմիտ ճշմարտութիւն մ'է թէ՛ քրտրայի միքրտրայ և զիս խոլ ջուրի միքրտրայները միջու պարունակող հեղուկի մը մէջ չեն կարող ապրիլ, ստամոքսն որ իր մէջ թթու հեղուկ կը պարունակէ միքրտրայներու աճման և ապրելու աննպատ միջավայր մը կը կարգէ, հետեւաբար այդ հանքային ջուրի գործածելով իր թթուութիւնը չեզոքացնելէ զգուշանալու ենք:

Քրտրայն սովորաբար կ'սկսի պարզ լուծողութեամբ մը, հետեւաբար անկէ վարակուող կ'ունենայ ծարաւ, մարմնի ընդհանուր ախարութիւն մը, լուծողութիւնը հետզհետէ չափաւոր կ'անցնի կը փոխուի, որուն մէջ բրինձի հատիկներուն նըմանող մասնիկներ ևս կը գտնուին, միանգամայն փխտուի, ստամոքսի և աղիաց

ցաւեր, կ'սկսի նիւանալ, մարմինը դոյնը կը փոխուի, ձեռքերը և ոտքերը կը պաղին և քրտրայի ամենակատարակ վիճակին կը հասնի:

Ի բաց առակ cholera foudroyante-ը, որք զրկել 10էն 24 ժամուան մէջ մահացու են, ուրիշ ամեն քրտրայէ վարակուած հիւանդներ բուժելի են, պայմանաւ որ հիւանդը իր վրայ քրտրայի ամենակարգական հետք տեսնուին իւր գինքը պարմանէ, և քանի որ սկզբները պարզ փորձարութիւն և քրտրայէ յառաջ եկած իրաւմէ զանազանել, առանց միքրտրայ քննութեան, կարելի չէ. հարկ է ներկայ համաճարակի սրահուն թիւթե աղանց խանգարման մը պահուն զիսկ մասնաւոր ընտանեկան բժշկին, որ միայն կարող է բուժել եթէ քրտրայի սկզբնաւորութիւն մ'է, հակառակ պարագային եթէ պարզ փորձարութիւն կամ ստամոքսի հանգարում է՝ զէթ խնտուուն խրտառելով, քրտրայի վարակումը դերծ կը պահէ: Աւելորդ զգուշութիւն մը չի համարելի մինչև բժշկին հասնիլը, հիւանդին միայն ետացնել ջուրի մէջ լեմն տալ իրեն ըմպելի և ոչ այլ ինչ:

Մինչդեռ սովորաբար տար հակառակը տեղի կ'ունենայ, ամեն համաճարակի ընդհանուրութեան ժամանակ ժողովուրդին մեծ մասը կատարակ սկստովի կը գտնուի, իրր թէ՛ բժշկաց չափազանցութիւն և կամ թաղապետութեան անհիմն երկիւղն լինի, և երբ համաճարակն կատարակալ կը հաստատուի, մահեր կը պատահին, այլ ևս կասկած չի մնար, այն ժամանակ ալ չգիտեմ ինչ անտեղի երկիւղներով պատճառ դէպքն ալ կը պահեն և զազոտնալէս առանին զեղբորով կը կարծեն բուժել, թիւրու շատ տարիներ որո՞ւմ մի քանի բժշկական սխալներ գործուած լինին, սակայն ներկայ բժշկական վիճակին մէջ միեւնոյն սխալներ կրկնուելու երկիւղներ չկան և ոչ ալ ներքին են, որով ամեն որ ամենայն վստահութեամբ իւր բժշկին զիմբուէ, ուրիշ օգուտ միայն կրնան քաղիլ:

ՏՕՐԹ. Մ. ՌԻԹԻՍԵԱՆ

Ազգութիւն Անտիպա

Ի ԶՄԻՐ

Երկր Պարեմի առթիւ Իզմիրի Առաջնորդ Գեր. Մատթէոս Մ. Վ. ընկերակցութեամբ Առաջն. Փոխանորդ Տէր Յովհաննէս Ա. քնչ. և Մ. Սիմոնեան, Ն. Ներսիսեան, Բ. Թօփալեան և Մ. Մարտիրոսեան Էջմիշտի սրբաբնակարանէն զնայ Վսեմ. Կուսակալին, Զօրաց հրամանատարին, Հազմ Քնչ. Մէքիմեպէի Ռադիկալայտ պէյի և Քաղաքապետ պէյի և ամեն տեղ արժանացաւ սիրաւոր ընդունելութեան:

Կ. ՊՕԼԻՍ

Ի իզգուշիւթիւն իր վերջին թիւին մէջ երեսփոխանական ժողովոյ զուգուման առթիւ կը գրէ.

Երեսփոխանական մեծամասնութիւնն այսօր խորհրդակցութիւն մը պիտի կատարէ թէ ինչ ընթացք պէտք է բռնել Ազգ.

Ժողովոյ յատկապէս նիւստին համար: Ա. Պատրիարքն որքան ալ հրաժարուալ կ'այտարարէ ինքզինքը, սակայն ձեւական բան մ'է այս: Իր տունէն թուղթի կ'ուսկարէ, ժողովներու հրահրներ կ'ուզէ և իր հրահրով ժողովականներ կ'հրահրէ որոնք կ'նախատուին ու կ'ծնուին, և ինք կ'ննդայ անոնց վրայ, ըսելով որ եթէ հարկ է ոստիկանական միջամտութիւն խնդրել, Ազգ. ժողովոյ ատենադատին պաշտօնն է այդ: Սակայն այդ հակուածութիւնը կ'երբարելի գործադիր իշխանութեան, որուն տեղը կամ նախագահն ինքն է: Կարծես թէ Ա. Պատրիարքը ըսել կ'ուզէ ժողովականներուն «Մեր ժողովը ընտրուեալն որ միայն ընդ միջոց զաղբին այս հաշտանքներու»: Այս վիճակին ստիճ երեսփոխանները կ'ուսկարէն վերջնական զիմու մ'ընել Ա. Պատրիարքին, որ եթէ չհամակերպի երեսփոխաններու ազատութիւնն սպառնիլ, մտադիր են այլ ևս զաղբի ժողովի երթալէ, մինչև այն օրը ուր. Սրբազնութիւնն անկեղծորէն և լրջօրէն տայ իր հրաժարականը կատարութեան և զաղբի գործել: Վարչութիւնն իր նիւստը վերջացուցած ըլլալով, տեսուչ. խորհուրդներն ալ զաղբած են պաշտօնավարել:

—Ազգ. ժողովոյ վերջին ուրբաթ օրուան նիւստին տարօրինակութեանց կարգէն է Շահրիկան Էջմ. ի այն յայտարարութիւնը թէ Տեսու. Սրբազն. որբերու իրաւունքն 1000 ոսկիի զեղծուած ըրեր կամ գողցեր է: Տեսուական Սրբազնը որ 50 տարուան մէջ նմանը չտեսնուած հաշուական կանոնաւորութիւն մը զբաւ Պատրիարքարանին մէջ, և մշտնջենալէս փոխառութիւն ընկու հարկադրուած այդ անուրկ փոխառութիւնն ընկու վիճակին ահացոց՝ զբաւատան մը յատուկ հաշուական կանոնաւորութիւն մը հաստատուելով, փուշ կը լաւ կուսակալանաց աչքին, որոնք այլ ևս քննադատելիք բան մը չեն գտներ Պատրիարքարանի մատակարարութիւնը ձեռք անցնելու համար. ուստի սխալ է սեւացնել այլ ևս, թէ զեղծուած կայ, գողութիւն կայ, ուր. կէ, որուն զբաւնէ, ո՞վ է գողողը, յայտնի չէ, կ'ըսէ սակայն որ գայկակութիւնը տարածուի. Սակայն Տեսուական Սրբազնը կ'ուստի հիմա որ այն Շահրիկան Էջմ. որ որբերու զբաւն այնքան մեծ նախանձախնդրութիւն ցոյց կուտայ, իր Վարչութեան օրով Եսանիքով կ'ունենի յատարանի պատրաստութեան 1500 ոսկին մէջ գրելով 2500 ոսկի բարձրացուց, ինչպէս Ազգ. ժողովն երևան հանց, և դարձեալ իր Վարչութեան օրով էր որ զբաւորապէս արտօնց Տեսու. Սրբազնը՝ փոխառութիւն կ'ընկու նպատակ մտուէն, որբերու զբաւն 500 ոսկի, զուգում մը, որ արդի Տեսու. Սրբազնը վճարեց ի վերջոյ, և այդ թընտեսանէն առկին արդի Տեսու. Սրբազնը է որ, ոչ միայն ամբողջ չըրացած ամուսնաները կը վճարէ, այլ և անտուէին հասցիլը կը կրկնապատէ և պահեստի գումար մ'ալ կ'աւելցնէ ապագայ պատահականութեանց համար: Տեսու. Սրբազնոյ ատենապետն այս զողութիւն բառին համար դատարան զիմու պէտք տեսած էր, քանի որ Վարչութիւնն ալ չկայ հիմա, սակայն միւս անգամներ հարկ

«ԳՐԱՆՆԱԿ» Ի ՓԵՐՔՈՒՆԸ [25]

ԺԻՒԼ ԳԼԱՐԹԻ
ՓՈՒՔՐԻԿ ԺԱԳԸ
Ա.ՌԱԶՄԻՆ ՄԱՍ
ԲԱՐՔՈՒՆԸ ԲՆՏԱՆԻՔ ՄԸ

—Լաւ, պատասխանած էր յանձնարարը՝ առանց բան մը համոզուուիլ: Գլխո նոյն գիշերը անցուց ստուգումի և տնայի մէջ: Զգային ստուգումի տարակող մը ունեցաւ և ձեռքերը իրար միացնելով կը գալարուէր: Կարծես անտեսանելի մէկու մը կ'աղկերէր: Իր սենեկապանութիւնն զին-

քը այնքան զժողոյն, այտերը դուրս ցցուած ունեղիւր կծկուած և բերանը կէս բաց տեսնելով՝ վախցաւ: Գնաց Տանիկ Մօրթալը արթնցնել տուաւ:

Մօրթալ իր կարգին՝ զգաց որ ինք պատճառ եղած էր Գլխո այս վիճակին, և ստակաց: Միշտ կը սիրէր Գլխո, կը սիրէր զայն իր երբեմնի խանգալաւ սիրովը, և իր բովանդակ անողոքիլի վրձնականութեանը սխալ ունեցած էր՝ զայն չարաբար իր նենգամիտ նորատակին զործարարութեան ժամանակը ընկու համար: Միւս կողմէ՝ սակայն՝ բուն նախանձ մը կը զգար Լալիբոտարի դէմ, ո՛չ թէ անոր համար որ Գլխո վրայ կը կասկածէր, այլ որովհետեւ անոր մէջ կը գուշակէր նորածին համակրութեան պէս բան մը՝ հանդէպ այս երեստարակին: Ուստի տարօրինակ հեղուկութիւն մըն էր իրեն համար հարկադրել Գլխո որ զէպի իրեն քաղէ Լալիբոտարը: Մօրթալի վախը Գլխո վիճակի մասին՝ չուտով փարատեցաւ: Յու-

նութեան հետ՝ տաղանայն ալ պիտի անցնէր: Լուսնայու մօտ էր երբ քնացաւ: Կէր կիւր: Ուշ արթնցաւ, զընկը ծանր, զազախարները խառնաչիօթ՝ իրր թէ զէջ երազէ մը արթնացած ըլլար: Կը յատար իր մտածումները ամփոփել: Երբ յատարէն ըմբոնեց կացութիւնը, բարձր և ուժգին կերպով գոչեց.

—Պիտի արգիլեմ այս ամէնը: Լիդ (սենեկապանութեան) մտիկ կընէր: Այս աղջիկը իրտտ անձնուէր էր Գլխո: Դիչերը՝ իր տիրուէին հիւանդ տեսնելով՝ լացած էր:

Տիկին Մօրթալ այս տրտմամբախիժ օրուան ամբողջ տեղութեան միջոցին իր վատարանին տոջն մնաց՝ քայքայուած, սրտաբեկ, տունէն փախկու միջոց մը փնտրելով: Գիտէր որ Տանիկ Մօրթալ հրամաններ տուած էր տան մարդոց: Այս չքեղ բնակարանը իրեն համար բանտի փոխուած էր: Դոնապանը բանտապահ եղած էր:

—Եւ սակայն, կուզէի հոն ըլլալ, այն երեստարակին տոջնը նետուիլ և թախանձագին աղաչել իրեն որ խոյս տայ: Ինչն իրեն կը կրկնէր այն տեղակութիւնները զոր տուած էր իր նամակին մէջ: Իտալական ոճով չիտուած տուն մը, ցած և ներկուած պատերով, Արքա տը լէթութուէն զէպի Պոժոն տանող ճամբուն առաջին տուններէն մէկը: Մեքենաբար կը կրկնէր այս բաները՝ բարձրաձայն, ընդհատ բառերով՝ իրր թէ քննածութեան վիճակի մէջ գտնուէր, կամ ցած ձայնով՝ յարանուն ստուգումի արտապայտութեամբ մը: Աստուծէ ի վեր Տանիկ Մօրթալ և բեկցած չէր: Իրիկուէր, ընթերթի ժամուն, եկաւ իր կնոջ սենեկը, տուի մը զբաւ ըմբոնէն վրայ և ըսաւ Գլխո. —Բարի լոյս և չտրհաւոր նոր տարի, Գլխո թէ այսօր քիչ մը աւելի աղէկ էք:

Գլխո՝ ուրուականի մը պէս չտուեւ-

